

Krisresan

Krisresan

(10 avsnitt, hösten 1995.)

Denna höstresa började som sig bör med flygande fanor och klingande spel med full entusiasm på flykt undan det annalkande höstrusket i Sverige i dödsdömd men hoppfull strävan efter att förlänga sommaren med att jaga solen mot söder förbi Köpenhamn, över Östersjön förbi Berlin och ner mot Prag, som passerades i full fart men dock så att man kunde vinka till Letnany, den sagolika förstaden där det till och med fanns en restaurang utom den berömda och oförglömliga baren Barbar, som ju blev den oförgängliga födelseorten för den sedermera så berömda och livaktiga Letnany-gruppen, liksom Betlehem av misstag blev det för Jesusbarnet, dvs. en grotta med krubba utanför. Med Letnany-gruppens väl i åtanke inspekterades sedan Budapest, vart ju Letnany-gruppen genast tog initiativet till att förordna en resa för GSS under 1996 någon gång. Café Mozart visade sig hålla rätt mått och standard fortfarande med rätt Sacher-tårta, gott kaffe och rätt musik till skäligt låga priser, men dessutom inspekterades restaurang New York vid Erszebet Körút (Elisabethbulevarden), ett sagolikt ställe som hämtat ur "Tusen och en natt" med även god mat, gott kaffe och skäligt låga priser. En omistlig och påtaglig godbit för ärrade Letnany-veteraner och hela GSS-gruppen!

Budapest är större och generösare än Prag, där finns vidare vyer och mer att upptäcka, maten är bättre med utomordentlig specialisering på bakverksområdet, och stämningen är mer positiv och lider inte av några Kafkakomplex. Vad vi ännu inte har inspekterat är tunnelbanan, men den lär fungera.

Vi lyckades i somras osäkra hela Prag och är nu inriktade mot Budapest. Vad hindrar att vi sedan osäkrar Bukarest? Eller Belgrad, som ju lär vara ganska osäkert redan? Eller ännu bättre – Sarajevo.

Det är något visst med Bukarest och Rumänien. Mycket påminner mentalitetsmässigt om det älskvärda Ungern, men Rumänien är fattigare och öppnare och i viss mån ännu genuinare. Att upptäcka landet ordentligt med genomgripande utforskningar av hela dess genom-pittoreska väsen vore väl värt att göra och skulle till och med klart löna sig över hövan, då det är ett stort land som rymmer mycket, ungefär som Polen men ej lika förstört av andra världskriget, om dock kraftigt fördärvat av Ceaucescu, men det var lyckligtvis mycket han inte kom åt att fördärva.

Så om vi gör Bukarest med GSS efter Budapest och eventuellt Belgrad och Sarajevo ligger det sedan nära till hands att satsa på Sofia, en tyvärr genom modernisering ganska genomförstörd huvudstad i dock ett fantastiskt land av pittoreska idyller och undersköna landskap med en utomordentlig kust vid Svarta Havet, så varför inte? Det är inte ett stort land heller. Och sedan är det bara ett stenkast till Konstantinopel-Istanbul, där GSS verkligen skulle kunna leva ut och frossa ordentligt, om dock dess väldiga harem numera för säkerhets skull är stängt för besökare.

En incident från Bukarest måste berättas innan vi lämnar Rumänien bakom oss. Från Budapest hade jag intressant franskt resällskap i form av ett ungt par, som aldrig hade rest till Istanbul eller Sofia förut. Man fick alltså ta hand om dem, och i ruschen från tåget klockan 6 på morgonen glömde jag kvar en bok på hyllan i kupén, James Frazers "Den gyllene grenen", en tjock bok med vackra pärmar på svenska. Detta upptäckte jag först efter att vi kommit in på stationen och skulle skaffa oss platsbiljetter åt fransmännen för Sofiatåget om en stund, varpå jag omedelbart ilade tillbaka till vårt tåg och fann det plomberat. I min vagn satt det ett original som vägrade släppa in mig då han var strängt upptagen med någonting. En liten tiggarpojke försökte hjälpa mig komma in utan att lyckas, vilket jag lyckades själv

med ett antal vagnar längre bort. Efter att ha trevat mig genom hela tåget kom jag fram till min vagn och kupé, men boken var borta. Det återstod bara att vända sig till originalet som låst in sig i vagnen, en kupéstädare, som mycket allvarligt satt och studerade min stora bok på svenska, som om han begrep sig på den. Jag lyckades göra mig förstådd och återfick boken, men tiggerungen, som inte hjälpt mig in i tåget, blev jag sedan aldrig av med förrän jag köpte mig fri. 100 lei (knappt 50 öre) gjorde honom salig för resten av dagen, verkade det som.

Bulgarisk dramatik

Denna var ganska förödande. Genom tur med tågbytena kom jag fram till Sofia ett halvt dygn för tidigt, på kvällen i stället för följande morgon, vilket gav mig den underbara möjligheten att få avnjuta en hel ortodox kvällsgudstjänst med en full kör (icke berusad utan fulltalig i alla stämmor med expertdirigent) i denna en av världens akustiskt intressantaste kyrkor, nämligen Alexander Nevskij. Jag har en grammofoninspelning därifrån, men inte ens den bästa skivinspelning motsvarar mer än en tiondel av upplevelsen i verkligheten. Kyrkan har ett universum av rymd, och kören har en fantastisk förmåga att fylla hela kyrkan med sin klang, som om det var hundra körsångare i fördubblad stereo från kyrkans olika hörn och inte bara ett trettiotal från en trång liten hylla.

Dramatiken tilldrog sig följande dag på berget Vitosha. Detta är ett av Bulgariens högsta berg på 2300 meter och tornar upp sig över Sofia som Etna över Catania. Det går en linbana upp nästan hela vägen till toppen, då där finns betydande vintersportanläggningar. Min goda vän Diana hade för söndagen, som var min födelsedag, planerat ett besök hos hennes bästa väninna Liliana i en stor villa ute på landet med praktfull trädgård, men tyvärr var hennes bil ur funktion, och hon kunde inte få skjuts med någon annan. I stället bestämde vi oss då för en utflykt upp på Vitosha fastän vädret inte var det bästa och fastän mitt tåg skulle gå 21.00. Dianas förslag var att vi skulle ta linbanan upp och sedan vandra ner, vilken promenad skulle ta två timmar. Detta passade mig, och vi kom lyckligt upp till ett helt annat mera vintrigt klimat med kall blåst och nästan storm än nere på jorden, där det ännu var sommar. Lugnt inledde vi den vackra promenaden ner efter en kopp kaffe, men efter en timmes promenad måste Diana konstatera att vi hade gått fel, när vägen vi följt började vända uppför i stället för att fortsätta nedför. Klockan var då 17.30, alla liftar och linbanor hade för länge sedan upphört att gå, det ryckte an mot kväll, och vi såg ingen annan kvar uppe på berget. Jag föreslog då för Diana att vi skulle ta en genväg nedför och följa en stig som löpte rakt under linbanan. Den var brant men lätt att följa. Hon trodde på idén, men vi hade redan förlorat alltför mycket tid. Jag måste lämna hennes hus 20.00 för att hinna med tåget, vi var halvvägs upp för Bulgariens högsta berg flera mil utanför staden, och det började skymma. Dessutom kunde Diana inte hålla samma tempo som jag, fastän jag bara hade sandaler utan strumpor och bar allt bagage. Vi kom alltmer ifrån varandra, och till slut måste jag stanna och vinka upp till henne att jag ämnade fortsätta rakt nedför ensam och hoppades att hon, som inte hade lika skyndsamt, kunde finna en bekvämare väg och buss.

Vägen utför blev ett våldsamt äventyr. Sammanlagt ramlade jag fem gånger och smorde ner mig med gyttja totalt. Min ena sandal blev skadad så att pliggarna gick igenom sulan och stack in i foten, varvid jag tillfälligt måste välja en bekvämare väg och kom fullständigt vilse. Värst var det när jag måste följa en ko-stig och fullkomligt begravnade fötterna och sandalerna i gyttjan, som jag sedan måste tvätta rena i en bäck.

Väl nere gick det inga bussar mer, utan det var bara att promenera två mil in till staden och hoppas på en vänlig lift. Denna visade sig och körde mig till den sydöstra utkanten av staden, varifrån jag fick ta en buss in till centrum. Jag kom hem till Dianas hus exakt klockan 20.00 och kunde precis hinna med att samla ihop mitt

bagage och bege mig; men jag glömde kvar tandborsten, mitt tandborstglas och min Vademecum-flaska. Lyckligtvis var hennes dotter hemma, så hon kunde släppa in mig., förmedla mina budskap och säga adjö till mig. Till henne kunde jag också avlämna den vattenmelon som Diana köpt och som jag burit på under hela Vitosha-utflykten. Jag hoppades den var oskadad.

När man reser mycket lär man sig trassla sig ut ur svåra situationer, men denna var en av de värsta och mest påfrestande, och jag har aldrig varit med om en så äventyrlig födelsedag. Berget Vitosha är inte att leka med, och om jag lärde mig något på kuppen så var det en synnerlig respekt för detta berg. Det svåraste var att behöva lämna Diana i bergets våld, men hon är naturmänniska och känner berget, och hon kan reda sig väl i Sofia och Simeonovo med alla dess omgivningar. Hon hade större anledning att bli orolig för mig och min situation än jag för hennes, och sannolikt blev hon lugnad när hon omsider kom hem och fick veta att jag trots allt hunnit med tåget.

Och detta var bara inledningen till krisresan och dess betydligt allvarigare provningar i Turkiet.

del 2.

Istanbul-Konstantinopel var sig likt med bättre väder än någonsin och underbarare människor än någonsin. Jag hade gott sällskap av mina franska vänner från Bukarest, och även fem andra unga franska män kunde jag visa vägen till mitt värdshus för, där de gärna tog in och trivdes. Så långt var allting gott och väl. Värre var det med doktor Sandy.

Enligt uppgift var han försvunnen någonstans inne i landet, och jag måste resa till Ankara för att få veta mer. Redan tågresan till Ankara var alldeles tillräckligt äventyrlig. Jag blev anmodad av konduktören att stiga av tåget någonstans i Istanbuls yttersta utkanter, då jag inte hade någon sittplatsbiljett och tåget var fullbokat, fastän ungefär varannan plats var ledig. Det är första gången i mitt liv jag som Inter Rail-resenär blir anmodad att stiga av tåget. Konduktören menade att det kom två senare tåg som jag kunde försöka komma med på. Det var bara att stiga ut i natten och vänta.

Detta var desto mera beklagligt som jag just fått en god vän i en hjärtlig medresenär, Bora från Ankara, som rest i tretton länder och studerat tyska, engelska och japanska (!) i Istanbul. Han kom med den häpnadsväckande tesen att turkiska och japanska var besläktade språk som grammatikaliskt och strukturmässigt stod helt nära varandra. Detta är ett otroligt påstående då ju turkar och japaner är så helt väsensskilda folk, men han var helt övertygad om sin uppfattnings riktighet. Som muslim var han även helt öppen för reinkarnationsmöjligheten, som han fann vara helt logisk. Han var säker på att han under andra världskriget varit en tysk soldat som stupat vid Sankt Petersburg och före dess japan. Som turk hade han råkat bli född i Tyskland.

Hans familj var från Ankara, men hans morfars familj var från Antakya, forntidens Antiokia och då en av världens och kristenhetens största städer. Han blev eld och lågor över att jag rest i trakten (Adana och Tarsus) och rest så långt i Turkiet som till Malatya. Vi blev mycket goda vänner, han var en lång och hjärtlig typ med stor kalufs, och vår förbindelse hade kunnat utvecklas till något betydande, om den inte avbrutits tvärt av konduktören.

Han frågade mig mycket noggrant om vad jag tänkte om Turkiet. Jag fann Turkiet vara ett mycket spännande land då det just nu befann sig i en fas av en betydande och dynamisk utveckling, medan jag samtidigt framhöll att Turkiets kanske svåraste bit var skuggan av det förflutna med århundraden av den

grymmaste förtryckarregerim under sultanerna, som kulminerat under första världskriget med det råa folkmordet på 1,5 miljoner kristna armenier. Han höll med mig om detta, men vi var båda ense om att Turkiet nu höll på att komma ut ur sig själv, dess folk började komma i kontakt med omvärlden och lära sig andra språk, och att turkarnas intressantaste egenskap var deras förmåga att fatta snabbt och att med lätthet uppsnappa främmande språk. Turken har egentligen ett lysande intellekt, men min vän Bora menade att ett annat stort problem i Turkiet var den enorma skillnaden mellan olika mentaliteter inom landet.

På den hemiska järnvägsstationen i Istanbuls yttersta östra utkanter fick jag vänta en timme på nästa tåg, som var ett sovvagnståg som också var fullbokat. Nästa tåg kom klockan ett på natten efter ytterligare en timme. Där fanns det plats, men knappt hade jag somnat så kom konduktören och anvisade mig en annan plats. Knappt hade jag somnat igen så kom han igen och förde mig i tåget genom många vagnar till en plats i första klass, där jag äntligen fick vara i fred. Den konduktören var i alla fall mån om sin utlänning.

Tåget nådde Ankara klockan åtta på morgonen. Jag gick genast och ringde min kontaktman i Ankara (på stationens enda kvarvarande polett-telefon), och han kom genast i sin bil till stationen. Han var inte glad. Vi drack en kopp kaffe tillsammans i stationens behagliga tesalong, varunder han fattade sig kort och berättade det värsta.

Doktor Sandy hade kommit till Istanbul i slutet på augusti och ganska snart fortsatt till Ankara, troligen direkt efter att han ringt mig den 20 augusti. I Ankara hade han träffat mycket folk och även haft en lunch med mannen jag hade framför mig. Han hade meddelat sin avsikt att uppsöka kurderna. Den 27 augusti hade han rest vidare österut. Sedan dess hade ingen hört något mera om honom.

Vad som oroar min kontaktman var att doktor Sandy aldrig nått fram till sina kurder. Han skulle ha träffat en av ledarna vid månadsskiftet, men den lille skotske doktorn hade aldrig nått fram.

Min kontaktman befarade det värsta. Han var inte längre inne i regeringskretsarna, men han kunde Turkiet utantill och visste hur saker och ting går till. "Varje år försvinner mer än 2000 människor i Turkiet spårlost. Den enda motsvarigheten är hur det gick till i Argentina under militärjuntans dagar. Våra militärer flyger knappast ut över Svarta Havet och dumpar folk i havet, men de har andra metoder, och de är grundliga. Om de vill att ett lik skall försvinna så försvinner det utan spår.

De kan ha haft ett motiv för att röja doktor Sandy ur vägen, men deras motiv måste i så fall ha varit väldigt starkt, då doktor Sandy var brittisk medborgare. Därför tror jag inte på det motivet. Det krävdes ett starkare motiv än turkiska militärers avund mot en utlännings vänskap med kurder, och ett sådant motiv kan bara ha funnits hos drogtrafikanter. Doktor Sandy hann med mycket från det att han inledde sitt enmanskorståg mot narkotikamaffiorna, och bland annat tror jag att den drastiska vålds- och drogförbrukningsminskningen i USA från i våras var ett direkt resultat av hans insatser. Sådant tål inte den professionella drogtrafiken. Där har du det enda troliga tillräckligt starka motivet för att undanröja både doktor Sandy själv och hans lik.

Naturligtvis kan du resa vidare till Van och där uppsöka vår gemensamma armeniske vän, men jag tvivlar på att han vet något mera. Tvärtom vill jag avråda dig från att diskutera doktor Sandy med någon mer i Turkiet eller i Europa. Om fel person får höra att du vill gräva i doktor Sandys fall kan du själv bli satt på vissa farliga svarta listor, och det är ingen betjänt av, allra minst du själv."

Naturligtvis var det svårt att diskutera inne på kaféet, men han körde mig till den nya stora busstationen, och större delen av vår konversation ägde rum i hans bil. Den nya stora busstationen var alldeles härresande, särskilt om man jämförde den med den gamla, en primitiv och ytterst levande bazar till busstation med trivsamma

matställen överallt, så att det där var alldeles oemotståndligt att ta en buss vart som helst. Allt var förändrat nu. Busspriserna hade ökat med 400%, och den nya busstationen, en monstruös futuristisk mammutbunker som gjorde till och med bussarna små och förskrämda, tycktes vilja allt för att avskräcka resenärer. Till och med den enda restaurangen var monstruös till storleken, steril och svindyr, varför få satt där och åt.

Till dessa avskräckande förhållanden kom också en olidlig muskelvärk efter äventyret på Vitosha, som gjorde det alldeles olidligt att gå. Sandalpliggarna stack mig fortfarande i foten, och hur skulle jag klara försörjningen under den 150 mil långa resan till Van och sedan tillbaka igen, även om jag fann hotell Van i Van och min armeniske vän? Allt talade emot att jag skulle försöka resa dit.

Det sista min högt uppsatte kontakt i Ankara sade till mig var inte helt tröstlöst. "Det finns en möjlighet att doktor Sandy ännu skulle finnas till. Det finns många hemliga kloster där i östra Turkiet. Eventuellt kan han ha funnit det säkrast att temporärt försvinna från världen för att idka klosterliv som omväxling. Det är inte omöjligt. Men om han lever hör han av sig, och i så fall meddelar vi dig genast."

Han log vänligt, skakade hand med mig, och vi skildes. Jag blev ensam kvar med den monstruösa bussterminalen från Mars och tog första bästa buss till Istanbul.

del 3 : "Fallet doktor Sandy"

Är det då möjligt att doktor Sandy kan ha gått i kloster? Han var minst av allt religiös. Han var en njutningsmänska och materialist med ett mycket djupt mänskligt och humanitärt intresse. Det enda som kunde intressera honom för religion var om den som lamaismen hade intressanta medicinska sidor. Som läkare var han den bästa jag har känt. Han menade, att varje patient var sin egen bästa läkare, och att varje patient exakt vet rent instinktivt vad som är fel och vad som är bäst för henne. Därför menade han att en läkares viktigaste plikt var att lyssna till sin patient och ta henne på allvar. "Det finns patienter som exakt känner och vet när en medicin som ordineras för henne inte är bra för henne, som om kroppen rent intuitivt reagerade i förväg mot medicinens oförutsedda bieffekter. Det värsta en läkare då kan göra är att ändå insistera på att medicinen injiceras. Vanligen utlöser en sådan medicin då nya symptom och obotliga allergier hos patienten som hon aldrig haft tidigare."

Han tog aldrig betalt av mig för någon av mina många konsultationer, och jag ger honom ensam äran för att ha lotsat mig ut ur min magsårskris 1985-90. Vi träffades första gången i Budapest hösten 1990, (det var samma resa som gav mig bekantskapen med den gamle pianisten René Drouault,) och jag visade mig från början angelägen att inte förlora honom ur sikte. Han brukade sedan regelbundet ringa upp mig efter midnatt när han bytt residens eller vistelseort, vanligen från Budapest, Prag eller Athen. Med åren blev vårt samröre allt intensivare, och våra bästa stunder hade vi alltid i Athen eller på Cypern. Gradvis fick jag också veta mer och mer om hans historia.

Han var inte litterär eller lärd på något sätt, men han hade varit en lovande pionjär i kampen mot Aids 1982 som läkare i Edinburgh, London och Paris. 1983 uppstod den osmakliga prestigestriden på liv och död mellan Luc Montaigner i Paris och Robert Gallo i Amerika, som berörde doktor Sandys läkaretik så illa, att han frivilligt hoppade av en lysande och lovande karriär. Från 1983 var han helt ensam och fri som sin egen och inledde sin nya karriär, som han kallade det, som "människoforskare". Jag fick aldrig veta hans riktiga efternamn, men han mottog alltid mina brev adresserade till "Doktor Sandy". Jag antog att "Sandy" var ett diminutiv av Alexander. Om han hade familj och barn fick jag heller aldrig veta, men det framgick att han hade en förmögen bakgrund. Troligen kom han från en rik

familj men utan att denna brydde sig om honom och utan att han lämnade efter sig några egna arvingar, om han nu är borta.

Aidsproblematiken upphörde aldrig att sysselsätta honom, och när han av mig fick veta att Aidsproblemet hade diskuterats på en buddhistisk "konferens" i Darjeeling hösten 1994 insisterade han på att få veta vad som hade sagts. Detta resulterade i att jag gav honom kontakt med Kim, vilket ledde till doktor Sandys häpnadsväckande utlåtande, att "den tibetanska buddhismens medicinska kunnande har svaret till det olösliga problemet Aids". Han ville själv resa till Ladakh för att studera ämnet men hindrades av sjukdom och bekvämlighet och gav upp. Troligen hade det varit bättre för honom att han ändå farit.

I stället engagerade han sig i världens narkotikaproblem och beslöt att gå till storms mot det på egen hand med egna medel med hjälp av bara sina oöverskådliga underjordiska kontakter. Vad han egentligen lyckades åstadkomma får vi troligen aldrig veta, om han nu är borta, men i så fall var det troligen det som krävde hans liv, vilket han själv förutsade när vi träffades för sista gången i Prag i somras.

Det finns hopp om att han kan komma tillbaka, men hur stora oddsen är vet ingen. De är ytterst osäkra, då han var en så ensam och fördold filantrop som han var. Färdiga med honom blir vi emellertid aldrig.

Därmed framstår parallellförsvinnandet Sven Enander som ganska kuriöst. Han var av ungefär samma ålder, samma sorts mänska och till och med liknade doktor Sandy till det yttre om han dock var ödmjukare och mer religiös. Sven reste till Turkiet under vårvintern för att återhämta sin hälsa, och ingen vet sedan något mera om honom. Sven är dock just en sådan mänska som gärna försvinner i kloster på en tid för att sedan helt oförmodat dyka upp igen. Doktor Sandy var emellertid bättre på att höra av sig och noga med att någon visste var han var. Turkiet är ett väldigt land som det är alltför lätt att försvinna i.

del 4.

Som tröst och avkoppling från det hemska bryderiet med doktor Sandy råkade jag emellertid ut för världens bästa resällskap från Konstantinopel. Den första var en sprudlande trevlig makedonier från Toronto i Canada, som just hade avslutat en genomgripande tur genom hela Mindre Asien med alla de gamla klassiska antika ställena avklarade: Halikarnassos, Efesos, Pergamon, Troja och många andra. I motsats till doktor Sandy hade han bara gott att säga om Troja och sevärdheterna där, främst utgrävningarna av Troja. Han behärskade både makedoniska, grekiska, turkiska och i viss mån bulgariska och var konsthandlare till professionen, som importerade medelhavskonst från alla medelhavets länder men i synnerhet från Grekland för att sälja den i Canada. Som grek-makedonier var han därtill en specialist på ämnet Alexander den Store, som han aldrig tröttnade på att forska vidare i. För närvarande höll han på med en bok av Mary Renault, som vi båda inte helt kunde godkänna, då hon är en feministisk sensuell författarinna (död 1983) som mest bara ägnar sig åt visserligen sensuella och raffinerade spekulationer och gissningar. Han är djupt fascinerad av ämnet Alexander nästan intill fanatism men lyckas aldrig komma honom nära och träffar ofta fel.

Intressantast var dock hans kunskap om den makedoniska situationen. Enligt honom var Makedonien den verkliga krutdurken i f.d. Jugoslavien, då så många olika folk drar åt olika håll i det lilla landet: s.k. makedonier, grek-makedonier, serber, bulgarer, albaner och turkar. Han menade att landet Makedonien var en tom konstruktion och att landet inte hade någon historia att bygga sin existens på. Därför var det extra sårbart som offer för en dragkamp i de fyra väderstreckens olika riktningar: bulgarer i öster, albaner i väster, serber i norr och greker i söder. Särskilt

farlig var situationen i beaktande av Turkiets pakt med Albanien: om Kosovo skulle försöka frigöra sig från Serbien och uppgå i Albanien skulle turkarna troligen blanda sig i leken (på Bosniens sida) och dra i gång en balkansk storkonflikt. Han underkände Makedoniens president Grigorov totalt som en okunnig demagog som inte visste vad han gjorde. Vi hade hemskt mycket att tala om hela natten, och han satte mycket högt värde på mina synpunkter och råd särskilt beträffande hans öde att alltid råka ut för farligt dualistiska damer - han var nyskild och inte för första gången. Jag menade att han var en typisk avancerad älskare som krävde utmaningar och som också skulle unna sig dem.

Den andre var en ung napolitanare som visade sig ha studerat vid Tuccis och Marainis orientaliska institut i Neapel och var en blivande sinolog. Han var bortrest 7-8 månader per år och såg just nu fram emot en 6-7 månaders vistelse i Kina. Dimitri från Makedonien lämnade oss i Thessaloniki, varvid jag såg min chans, då jag aldrig upplevat Neapel ordentligt. Jo då, jag blev genast inbjuden att stanna hos honom några dagar, vilket jag såg fram emot.

I Athen hade jag nöjet att få ta honom till Filipappos-kullen, varifrån man har den bästa utsikten över Akropolis, vilket han uppskattade mycket. Han var bara 21 år gammal och Dimitri 35, så här var två unga män med alla utsikter till stora och spännande karriärer framför sig, vilket det skulle bli intressant att följa med i. I synnerhet Armando från Neapel såg mycket fram emot att få ta del av mina erfarenheter från Tibet, som han ännu inte kunnat besöka. Dimitri satte högst värde på mina enligt hans förmodan mystiska egenskaper, men vi hade också utomordentligt roligt tillsammans i utbytet av våra erotiska erfarenheter.

Emellertid var min och Armandos gemensamma tågresa under natten till Athen inte den lättsammaste, då bekvämligheten i vår kupé uppvisade vissa brister. Exempelvis gick hela tiden fönstret upp av sig själv, så att man varje gång måste stiga upp och stänga det om man inte ville blåsa bort eller förfrysa eller få en förkylning på halsen. Kupén var inte fullsatt, men fem personer på åtta platser var ändå tillräckligt prövande, i synnerhet då Armandos närmaste granne utgjordes av en oformlig grottkvinna till hellensk matrona, som varje gång han i sömnen stack ut en arm eller ett ben för långt fick hennes armbågar i magen och diverse andra ojunga tacklingar till och med under bältet. Lyckligtvis hade jag min Martini som vi kunde skölja ned den nattens obehag med.

Freddy mötte mig i Athen med överväldigande generositet och vänlighet som vanligt. Vi hade en otroligt trevlig afton tillsammans då han förde mig ut i Athens mera folkliga nattliv framför allt då kring Exarchia, det triangelformiga torget som brukade vara stället där alla konspirationer föddes. Där fanns mest ungdomar och anarkister med betoning på avant garde. Men det intressantaste som Freddy hade att uppvisa var hans alternativa dam Katerina. Hon var läkare och mycket intressant och mjuk och ömtålig som kvinna. Hon hade levt ett år i Kalavrita och även arbetat länge i Patras. Till Athen hade hon ett masochistiskt kärleksförhållande, då hon både älskade och hatade staden, vilket jag alltför väl kände igen mig själv i. Athen är ett helvete som man måste älska eller ett paradys med infernaliska baksidor. Att stanna länge i staden är vedervärdigt och ohälsosamt, då den är för stor och för mänsklig med en fruktansvärt skadlig stadsluft. Efter två dygn är man fullkomligt slut och tål man inte se staden längre. Både Freddy och Katerina planerar att överge staden, vilket inte är så enkelt då de arbetar där. Vi pratade naturligtvis också mycket om film, vilket ju är Freddys område, och jag höll fullkomligt med Katerina i hennes åsikter. Hon tål inte se brutala amerikanska våldsfilmerna då hon som läkare själv erfarit hur ungdomar av sådana filmer kan bli så fullkomligt hjärntvättade och avtrubbade då de får det inmatat i sig att helt kallblodigt och utan att fatta vad de gör själva börja ägna sig åt samma våld i verkligheten.

Mina nätter i Athen blev denna gång fasansfulla då mitt rum på det gamla pensionatet var kroniskt fullt av outrotliga myggor, som bet ihjäl en en masse så fort man upphörde att jaga dem. Aldrig tidigare har jag upplevat så mycket och så förfärliga myggor i Athen.

På båten från Patras till Brindisi träffade jag Thomas Schindler, en tysk antroposof från Freiburg. Han kom ombord från Korfu och var den enda på hela båten som gick i slips, en fin spröd intellektuell med glasögon och intagande sätt, som intog mig helt med sina antroposofiska teorier. Det att jag kom från Finland blev den tändande gnistan. Han menade att det finsk-ugriska folket, och särskilt då magyarerna i Ungern och Siebenbürgen (Transsylvanien) ursprungligen kom från Tibet och var direkta avkomlingar av det folk i Tibet som för många tusen år sedan dirigerat de begynnande civilisationerna i Egypten, Peru, Babylon och Mexico. Eftersom han så automatiskt kom in på det här med pyramidernas samtida uppkomst i tre olika världsdelar nämnde jag för honom Elisabeth Haich från Österrike och hennes berömda bok "*Einweihung*", som han mycket väl kände till, och han blev eld och lågor över att jag kände till den. Detta inledde vår hjärtliga vänskap, som jag hoppas skall bestå, men det är han i så fall som måste höra av sig, ty jag kunde ge honom mitt kort men icke han sitt. Det var han som först tilltalade mig med att ta mig för författaren till en epokgörande bok om örter och gröna växters klorofylls samband med blodet hos människor och djur. Han blev dock inte besviken utan fastmer entusiastisk när han fick veta att jag väl inte var någon berömd författare men i stället en obskyr musiker. Han hade goda kontakter med Indien och Sai Baba, så det är bara att hoppas på en fortsättning av kontakten.

del 5 : *Sicilien.*

Min tur med resällskapet höll i sig ända till Palermo. I Brindisi festade jag runt ordentligt med en praktfull middag hos Ginos i vanlig ordning, som sig bör i Brindisi. Min värdinna där känner vid det här laget igen mig varje gång, och det är en sann njutning att gästa hennes ställe som är som ett museum överbehängt av gamla minnen och ordspråk och främst av allt brev och kort från hela världen av tacksamhet och som komplimanger för Ginos utomordentliga kök.

På tåget fick jag sällskap av två pratlystna damer, som höll låda ända till klockan 03.00. Den ena var från Catania och tämligen enfaldig men hjärtegod, medan den andra hade rest över hela världen och nu senast varit på en konferens i Glasgow. Hennes engelska var perfekt, vilket är ovanligt för en italienska, och hon hade även varit på akademiska symposier i Los Angeles, Brasilien och andra häpnadsväckande ställen. São Paulo hörde inte till hennes favoritstäder. I Italien älskade hon mest Florens och Rom, men hon medgav, att även dessa ypperliga städer hade förstörts mycket av biltrafikens förbannelser, medan jag höll på Venedig som idealstad och föregångsexempel - utan en enda bil.

Det regnade i Palermo när jag kom dit, vilket är mycket ovanligt för Sicilien i september. Jag hade inte ringt för att förvarna om min ankomst, då det var söndag i Brindisi, vid framkomsten till Palermo försökte jag ringa två gånger varvid Nino var ute båda gångerna, varför jag beslöt att gå till hans kontor. Där blev jag desto bättre mottagen med överväldigande generositet och service som vanligt, då vi ju inte hade setts på ett år. (När jag senast besökt Italien i påskas hade han rest till Australien.) Tyvärr fungerade dock inte min gamla pension längre, då innehavarens broder hade dött och han därför inte orkat skaffa sig ny licens för verksamheten, varför denna var nerlagd tills vidare. Det skulle betydligt försvåra mina livsviktiga mellanhavanden med musikprofessor Bellassai, som jag kanske därigenom inte skulle få träffa denna

gång, då signor Salvatore Traina var min viktiga kontaktman i förbindelsen, då professorn bodde i samma hus som Trainas pensionat.

Vädret blev inte bättre under min séjour i Sicilien, men på onsdagen tog jag ändå chansen och reste längst ut till Marsala på Siciliens västkust. För två år sedan hade jag fått en inbjudan dit, det hade inte lyckats för mig att komma dit tidigare, men nu tog jag chansen. Min vän Salvatore kom mycket väl ihåg mig och blev eld och lågor över att jag besvärade mig att komma hela vägen, (tre timmar med minitåg från Palermo,) och fastän han arbetade från 5 på morgonen till 6 på kvällen blev jag furstligt mottagen av hela hans familj. Hans far var keramikarbetare och -lärare, hans mor var den mest underbara lilla mamma man kan tänka sig, och han hade även en lillebror på 15 år.

Varje resa har sin höjdpunkt, och denna resas blev kanske just besöket i Marsala hos denna genuint sicilianska familj, som levde helt nära naturen utan att ha lyckats bli förstörda av civilisationens dekadenta förbannelser som materialism och TV-hjärntvätt. Salvatore hade arbete och studier att sköta men var även fiskare och vinodlare, och han presenterade mig genast för sin bästa vän, som brukade fara ut och fiska med honom. Vinåret lovade att inte bli alltför dåligt för Siciliens del, då regnet inte varit alltför våldsamt, medan exempelvis Greklands vinskörd hade drabbats av katastrofala hagelstormar, som reducerat både skörden och turismen med nästan 40 procent.

Vi diskuterade allt hemma hos familjen den kvällen, och fadern Franco var väl insatt i det här med musik. Han underkände Wagner även om han tolererade de andra tyska mästarna, som dock varit mest verksamma i Wien i Österrike, medan dock Italien förblev musikens förlovade moderland, där till och med en så tysk stormästare som Händel hade lärt sig allt. Wagners operor kan bara skrikas och vrålas, och man lyssnar sällan frivilligt till en sådan mer än en gång rätt igenom, medan man aldrig tröttnar på de italienska operorna och allra minst på Puccini. Vi var helt överens på denna punkt.

Han förhörde mig noga om min musikaliska verksamhet och i synnerhet om hur det förhöll sig med mitt framtida komponerande, varvid jag måste erkänna, att jag aldrig skulle kunna fullborda eller avsluta min sista komposition.

Marsala är en liten stad på 90,000 invånare, äldre än romartiden med intressanta muséer, framför allt det arkeologiska, som bl.a. har ett puniskt krigsfartyg att uppvisa, som grävts upp från havets botten. Det är omöjligt i Marsala, liksom i hela södra Italien och på Sicilien, att börja bygga hus, då man ofelbart stöter på gamla fornfynd från Antiken, som då måste arkeologiseras, systematiseras och katalogiseras, vilket tar längre tid än hela byggnationen hade gjort.

Mycket är att upptäcka i Marsala (Antikens Lilybaeum) och i trakterna runt omkring, framför allt de Engadiska öarna och Selinunt, en gammal grekisk koloni med grekiska tempel.

Den största sensationen på Sicilien var emellertid den här gången något helt annat. I Palermo ställdes jag av en slump inför möjligheten att släktforska. Genom en databank, som grundats i Torino, kunde man gratis ta reda på ursprunget till sitt familjenamn, om det förelåg i heraldiken. Denna databank omfattade hela Italien, och man kunde exakt få reda på när och var ens familjs äldsta anor fanns heraldiskt dokumenterade. Naturligtvis föll jag för frestelsen att pröva databanken, då jag ju redan visste hur vår familj spårats tillbaka till Florens på 1300-talet och därför kunde jämföra och kontrollera databanken med vad jag redan visste. Emellertid fick databankens svar, som dröjde i flera minuter, mig att häpna, ty det fanns heraldik över familjen Lanciai redan på 1000-talet på Sicilien. Tre lejon ingick i vapnet med två fält i Bayerns färger silver och azurblått, lejonet i mitten var krönt med guld och krona, och en häst med krona och mantel indikerade familjens rang av furstar (*principi*). Det var alltså på Sicilien på 1000-talet, när normannerna organiserade sitt

rike på Sicilien under konungarna Roger och senare Hohenstaufarna, av vilka den siste var Fredrik II, som dog 1250, som jag alltid haft en förunderlig förkärlek för, den store mäktige bannlyste kejsaren, som var den ende korsfararen någonsin som lyckades erövra Jerusalem på enbart diplomatisk väg utan att ett enda skott blev avlossat.

Familjen Lanciai har alltså tydligen alltid haft sinne för det här med att vara med om att göra historia. Sicilien var under den äldre medeltiden världens högst utvecklade kulturstat (jämför Spanien), som efter Fredrik II:s död 1250 fullkomligt krossades av påven. Därefter dök familjen Lanciai upp i Florens och hörde där till högaristokratins tills även Florens krossades av påven och Lanciaiarna utvandrade till Venedig, varifrån Pietro Lanciai följde med 1812 på Napoleons fälttåg in i Ryssland till Moskva och överlevde, vilket även Michael Lanciai gjorde 1942 med den tyska arméns enda italienska bataljon och överlevde tillsammans med tio andra av 200.

Mina vänner i Palermo sade genast: "Aha! Därför dras du ständigt till Sicilien!" Och det visade sig att jag hade mycket äldre rötter där än någon av dem.

Salvatore är nu en av mina bästa vänner på Sicilien, och han vill nödvändigt lära sig leva som jag och komma ut och resa med mig helst ända till Indien. Hans far Franco hade sina invändningar mot detta då han var väl informerad och visste, att många narkomaner inleder sina karriärer just i Indien. För närvarande pågår ett intressant uppvaknande på Sicilien inför narkotikakultens ekonomiska nackdelar, vilket torde ha paralleller över hela världen och vilket kan vara ett direkt resultat av doktor Sandys beslutsamma ryckande i vissa trådar. Helt realistiskt betraktar man på Sicilien resultat av droggkultens härjningar som alltför liknande de ekonomiska och sociala ruinerna efter det andra världskriget.

Vistelsen i Marsala var som en nyförlovning med Sicilien, det kan inte förnekas att det mellan mig och Sicilien existerar ett säreget kärleksförhållande som både jag och alla dem jag känner där tycks må väl av, så det är bara att fortsätta odla det och utveckla det.

Naturligtvis kontrollerade jag den heraldiska databanken noga, men den var ingen bluff utan helt vetenskaplig och helt enkelt bara en samling av alla kända och vederhäftiga tillgängliga heraldiska data över hela Italien. Min väninna Paola hade också anlitat den och helt riktigt funnit sin familj komma från Spanien på 1500-talet, vilket helt stämde med vad hon redan visste. Hon menade, att heraldik och släktforskning inte är någon fåfänga utan bara historisk medvetenhet och ett sätt att odla djupare förtrogenhet och säkerhet i den svårhanterliga tidsdimensionen. Allt vad som någonsin har hänt finns kvar i nuet, och att förneka det och förtränga det är ren ignorans, vilket enligt hinduisk visdom är den enda oförlåtliga synden. Man bör öppna sitt hjärta för allt och i synnerhet för ständigt mera kunskap, ty annars har man stannat, givit upp och börjat gå baklänges.

(17-21.9.1995.)

del 6 : *Neapel*

Resan från Marsala till Neapel avlöpte tämligen smärtfritt om dock utan sömn under natten, då kupén var fullsatt. Desto bättre blev man mottagen av Neapel, där jag personligen blev avhämtad av min unge värd, resans kanske mest häpnadsväckande lyckträff. Unge Armando, blåögd med glasögon och rödlockigt hår, mycket liten till växten, är bara 21 år gammal och redan väl berest. Han gjorde sin första utlandsresa till Sri Lanka (Ceylon) vid 18 års ålder och ämnar nästa år besöka Kina under 6-7 månader i egenskap av sinolog. Samtidigt som han arbetar nattetid som kypare studerar han hårt under dagarna för att klara sina examina vid Istituto Universitario Orientale, ett av världens fyra berömdaste orientaliska institut,

av vilka de andra tre är Paris, Amsterdam och Cambridge. Professorn i Neapel är för närvarande katalansk och heter Prats. Utom de flesta europeiska språk utom katalanska behärskar han även de flesta orientaliska språk. Neapel är en stor universitetsstad, och en hel stadsdel i centrum består av bara universitetsbyggnader och bokaffärer. Mest berömd av Neapels fakulteter är kanske den medicinska, som grundades av vår gamle vän Fredrik II Hohenstaufen i början av 1200-talet och som länge var den ledande i världen.

Min första utflykt på egen hand i staden gällde naturligtvis Santa Lucia, den mångbesungna udden som är huvudperson i den uttjatade och misshandlade sången med samma namn, som alltså inte alls har något att göra med helgonet med håret i ljusan låga utan bara med den främsta hamnutsikten från Neapel över vattnet mot Vesuvius. Udden omfattar en mycket pittoresk liten hamn ungefär som Portofino med bara restauranger överallt utom båtar, ett tydligen mycket populärt utflyktsställe för napolitanare om kvällen.

Även Armandos hus är praktfullt beläget i Herculaneum vid foten av Vesuvius ett stycke uppåt, varifrån man även har en idealisk utsikt över hela Neapel mot nordväst. Hans far låg på sjukhus, hans mor skötte huset ändå, och han hade även två syskon utom en förnämlig terrass på taket med ännu bättre utsikt än från huset.

Vi hade mycket att diskutera och prata om då våra intressen nästan överensstämde helt med varandra. Han sög i sig allt vad jag visste om Tibet och Indien, och han hade redan vid 21 års ålder lyckats vinnlägga sig om samma ekonomiska reseteknik som jag med nästan minimala kostnader. Han hade en gång rest runt hela Europa under 45 dagar för bara 1,100,000 lire, alltså 5500 kronor. Samtidigt är han 23 år yngre än jag, så man kan föreställa sig vad han kan ha framför sig, då hans möjligheter faktiskt är oöverskådliga. Han är samtidigt sprittande spirituellt och intellektuell, alert till tusen och mycket godmodig. Det är kanske bara utseendet han har en aning emot sig, men det kan å andra sidan under oändliga resor faktiskt vara en fördel: färre hoppar på en än om man är vacker och ståtlig.

Hans hjärtliga inbjudan innan vi skildes i Athen var emellertid inte den enda anledningen till att jag stannade till i Neapel. Jag hade där en kontakt med mina kontakter i Turkiet, och den visade sig fungera. Till min stora lättnad fick jag veta något om doktor Sandy. Han hade kommit fram till Van och därefter fortsatt in i kurdernas land för att tydligen fortsätta in i Armenien, var han för närvarande troligen vistades. Detta fick mig genast att spekulera i att han kanske ändå med tiden tänkte sig mot Kashmir och Ladakh - Kaukasus är ju egentligen samma berg. Huvudsaken var dock att jag äntligen fick ett livstecken från honom. Detta var den 22 september, tio dagar efter mitt besök i Ankara.

Trafiken i Neapel är ett kapitel för sig. Den är alldeles omöjlig. En vanlig syn är en oändlig bilkö i fullständig röra, där alla sitter stilla i sina bilar och tutar medan ingen gör någonting. På de lokala bussarna åker de flesta gratis. Därför sker det noggrann kontroll. När en buss har 3-4 konduktörer och för övrigt är helt tom vet man att det handlar om kontrollanter - alla som saknat biljetter har stigit av bussen, och det innebär *alla*. Under rusningstid när bussarna är fullproppade sker det aldrig någon kontroll.

En neger blev tagen på bar gärning ute i San Giorgio 10 kilometer utanför staden på väg in. Han fick betala sin biljett och höll sedan låda hela vägen in till staden, smädande hela det italienska folket i hela världen, som om han blivit utsatt för världens mest himmelsskriande orättvisa, när han bara tvingats betala för den biljett han inte hade. Han hävdade oavbrutet hela vägen in till staden att han skulle lämna Italien omedelbart om han bara kunde.

En annan vanlig syn är en bilist som kört i vägen för en annan så att ingen kommer fram. Den ena måste backa men vägrar. Då måste också den andra vägra. Följden blir en animerad diskussion, under vars gång vanligen båda chaufförerna

stiger ur sina bilar åtföljda av sina hustrur, som överträffar sina män i handgriplig argumentering....

Armando har ett lustigt sätt att skratta. Han vänder ansiktet mot himlen och öppnar munnen på vid gavel, men det kommer inget ljud. Hans skratt är lika hjärtligt som ljudlöst. Kanske det är det idealiska skrattet - lika totalt hjärtligt som förbluffande ljudlöst. Ingen störs, men alla berörs.

Den napolitanska mentaliteten är framför allt beundransvärd genom sin lätthet och kvickhet. Livet i Neapel är kanske lättare och billigare än någon annanstans i Italien. Det är svårt att hänga med i farten om man inte är van, men man lär sig snabbt.

Under min sista dag skulle mitt tåg avgå 15.00. Före det ville mina vänner visa mig hela Neapel. Vi for upp till Vesuvius till att börja med och vandrade upp till kratern. Därefter tog de mig omkring till alla de vackraste utsiktspunkterna - San Martino, Posilipo, udden mot Ischia, och så vidare. Allt hanns med på två timmar. Samma morgon hade jag även hunnit visa Armando alla mina tibetanska diapositiv med projektor och skärm, och ändå kom vi till stationen i god tid en halv timme före tågets avgång.

Till lättheten och snabbheten hör också den totala musikaliteten. Armando till exempel sjunger alltid för sig själv, och det är aldrig samma melodi två gånger. Det framstår som helt naturligt, när man upplever Neapel ordentligt, att det inte kan finnas något annat musikaliskt hjärta i Italien.

del 7 : *Krisen*

Efter Neapel fick jag för första gången under hela resan tillfälle att tala svenska igen hos Kerstin i Borghesiana utanför Rom. Hon hade haft en svår sommar med problem både med hjärtat och med knäna och fötterna, så jag kunde inte stanna länge hos henne denna gång, bara två nätter, vilket var det längsta hittills. Till min glädje kunde jag hjälpa henne både med ärenden, hugga och såga ved, rensa en aning i trädgården och med annat fysiskt lantligt arbete, medan det var lika njutbart som alltid att med henne diskutera alla världens esoteriska ämnen. Tyvärr hade på grund av hennes kriser hennes vidare studier i Scuola Arcana en aning kommit av sig.

Sedan började problemen. Nattågresan från Rom till Verona blev ganska hårresande. Till en början hade jag en kupé för mig själv, men då jag satt där tyst och snäll och ensam lockades fem libyer till att hålla mig sällskap. De tjattrade för det vildaste hela natten och bredde ut sig och vräkte sig så till den grad att jag pressades in i ett så litet hörn att det var omöjligt att få någon sömn i den ställningen den natten. En av libyerna reste utan biljett och satt därför ständigt i dörröppningen och höll vakt. Så fort en konduktör dök upp smet han tyst iväg in på toaletten. Dessa libyer var dessutom voluminösa utom storväxta, så att innan jag drucknade totalt fick jag nog av situationen och fann mig en annan kupé, varpå jag gjorde min sorti med dunder och brak med allt mitt bagage, spatserande över alla de libyska nattvraken och önskade dem en god natt.

Den nya kupén var också tom till en början. Men när jag väl slagit mig till ro och börjat sova kom det ett antal negresser in i kupén och bredde ut sig och trängde in mig och stängde in mig precis som libyerna. Den här gången orkade jag inte reagera mer.

I Verona kom jag fram 6.30 efter ett åtta timmars nattåg under ovan beskrivna omständigheter. Efter att ha sovit på en träbänk i två timmar vandrade jag hem till mina släktingar och blev lika väl emottagen som alltid. Där kom det fram att jag hade blivit bestulen på 1600 kronor eller alla reskassans reserver.

Detta måste ha hänt i Neapel. Jag förvarade dessa kontanter i en tygpåse runt halsen innanför skjortan, och denna hade jag bara tagit av mig i Neapel, när jag gått på egen hand och litat på mina vänner. Den enda tänkbara kandidaten som tjuv var Armandos lillasyster, 19 år, en ung dam med problem. Det var hennes rum jag hade fått sova i, hon hade varit där flera gånger och hämtat saker, hon hade lätt kunnat undersöka mitt bagage medan jag varit ute, och min penningtygpåse i den ena väskan (som jag avsiktligt lämnat hemma hos dem för att inte råka ut för eventuella rån ute på stan) hade blivit en för svår frestelse för henne med 1500 kronor, 20 tyska mark och 100 ungerska forint.

Min kusin i Verona hade också blivit bestulen när hon skadat en fot under sommaren och lagts in på sjukhus. Hon hade haft sin handväska med sig på sjukhuset med kontanter, adressbok, fotografier och andra ovärderliga privata dokument och blivit av med alltsammans. Kontanterna hade uppgått till 500,000 lire eller nästan 2500 kronor. Sådant lär ske ideligen i synnerhet på franska sjukhus.

Även min mor blev bestulen i Venedig i juni på nästan hela reskassan, men i mitt fall var dådet mera spektakulärt. Jag bodde hos vänner jag litade på, enkom inbjuden av Armando, världens bästa vän, och jag skämdes bort mer än väl, medan lillasystemen med berätt mod och överlagd list tömde min penningtygpåse vid ett väl valt ögonblick och sålunda skämde ut sig och sin familj och plundrade sin broders vän och gäst. Ingen annan kan ha gjort det, ty hela kassan var intakt när jag lämnade Palermo, jag bar den ständigt på mig utom i Neapel hos mina vänner, och hos Kerstin var jag säker. Det var så slugt utstuderat och utfört att jag inte märkte det förrän i Verona.

Man kommer då ofrivilligt ihåg andra tillfällen då man blivit bestulen - min första resa på egen hand i Italien 1973, då någon okänd bestal mig på originalpartituren till två av mina ballader för piano - de kom aldrig till rätta, och mysteriet blev aldrig löst. I Rom 1990 lurades jag på 500 kronor av en äventyrar-sol-och-vårare, som prackade på mig några läderjackor - de lär ännu finnas kvar hos min dåvarande värd i Rom. På färjan från Finland 1992 stal någon min kamera med färdigt exponerad film med 36 utsökta ovärderliga bilder - kameran hade varit en gåva, men förlusten av bilderna gjorde mest ont. I jämförelse med dessa tidigare händelser ter sig dock stölden i Neapel som vida mer infernalisk och allvarlig, då förlusten var en tredjedel av hela reskassan och tre fjärdedelar av vad jag hade kvar. Det äventyrade både resten av resan med de tre planerade besöken i Genua, Venedig och Wien och den kommande Indienresan. Mest fatal blev dock en sådan incident för resans nöje och moral. Man känner sig misslyckad.

Naturligtvis blev upptäckten av plundringen en chock, så att jag till och med blev sjuk. Med ens var den idealiska drömresan över, och man befann sig i en främmande fientlig och farlig värld utan förskoning, där till och med vädret med ens var hotande och farligt med sitt tilltagande höstmörker. Man trodde aldrig man skulle få se solen mer, och de underbara länderna i söder, Grekland och Sicilien, befann sig plötsligt på andra sidan jorden, som om man hade förlorat dem för alltid. Man är ju något av en gammal grekisk filosof (med skägg och allt) och dessutom numera av en siciliansk furstesläkt, och att då plötsligt försättas i en mardrömsvärld av lömska och infernaliska och till och med kvinnliga bovar i en förfärlig värld av anryckande vinter och stormar är som för en fisk att hjälplöst försättas på torra land. Ändå var man ännu bara i Verona.

Jag förklarade fallet för min läkare i Genua, Pier Giulio, en hårt arbetande expert, som är så älskad av sina kolleger och systrar, att de vill försöka tvinga honom att inte gå i pension förrän vid 70 - han är nu 64. Han har metodiskt slitit ut sig under många år, han är en sådan som inte bara aldrig kan säga nej utan som dessutom alltid ställer upp frivilligt och erbjuder sig, och han ser mycket äldre ut. Han förstod genast hela fallet med Armandos syster i Neapel - "*la droga*", vilket också hade varit min

diagnos. Armandos syster är just en sådan person utan ryggrad med benägenhet för att låta sig vilseföras - det tydde också hennes musikbibliotek på, som bara bestod av hårdrock och drogmusik - och vid nitton år redan totalt vilseförd och med djupa problem med sig själv.

Det var sällsamt, att jag i Neapel skulle få det förlösande budet om doktor Sandy, att han fortfarande stod upprätt vid fronten mot folkmord och drogkult, och samtidigt råka ut för drogkultens värsta symptom - den totala hänsynslösheten och egoismen, som inte skyr några medel för att odla sin last, i det här fallet en ung flicka, som inte drog sig för att plundra sin broders gäst och kollega från utlandet på hela hans återstående reskassa i utländska sedlar.

del 8.

Beatrice, min speciella väninna i Genua, 86 år, Pier Giulios mor, skall nu få sitt enda fungerande öga opererat den 13 oktober men är annars vid prima vigör. Det var mer underbart än någonsin att få vistas i hennes hem, där allting andas Florens högsta kulturnivåer, och att åter få diskutera konst, litteratur och musik med henne. För tio dagar sedan hade Francesco Messina avlidit, hennes gamle vän, som skulpterat hennes byst för 60 år sedan, och som troligen var världens främsta skulptör, en dynamisk sicilianare, som strikt höll sig till klassiska realistiska former och aldrig nedlät sig till sådana fuskverk och manér som Marino Marini, Henry Moore, Giacometti eller andra sådana återvändsgrändare. Mest erinrar Francesco Messinas skulpturer om Auguste Rodin men är ännu renare, mjukare och mera mänskliga med påtagligt släktskap med Donatello.

Francesco Messinas byst av sin väninna Beatrice står på hennes Pleyel-flygel från 1860, som fortfarande är felfri och helt angenäm att spela på. Liszt och Chopin brukade bara Pleyel-instrument, och även om Pleyels flyglar inte kan jämföras med Steinway var de en bit på väg åt det hållet.

Det är Beatrice som är en sen släkting till Axel von Fersen med fullt av Fersens och Klinckowströms i sin släkt, som hon vet allt om. Jag berättade för henne om de senaste rönen om min familj från Siciliens 1000-tal, och det var en sann fröjd att med henne bena ut våra olika familjers öden under det senaste årtusendet. Hon är även släkt med hertigfamiljen Gonzaga från Mantua, och på något sätt försvinner både tiden och ens ålder när man sålunda vistas i hela historien på en gång. Beatrice var mycket kritisk mot nutiden och hade skäl att vara det efter två världskrig, två avlidna äkta män, hela fascist-eran och det nya drog- och våldssamhället efter 60-talet, som härjar vilt ännu idag inte minst genom den hänsynslösa och vanvettiga biltrafiken, som exempelvis förstört alla italienska städer utom Venedig. I Verona, exempelvis, är det bevisat att 60% av alla cancerogena gifter i stadsluften kommer av biltrafiken. Siffran torde vara ungefär den samma i alla städer och blir desto högre ju större staden är. I mastodontstäder som Mexico City, São Paulo, Delhi, Bombay och Calcutta torde den överskrida 90%.

Som resällskap från Genua hade jag en rumän, två amerikaner och en gammal italiensk krigsveteran från Egypten. Amerikanerna var från Colorado och var på sitt första besök i Europa någonsin, vilken världsdel de ämnade göra under två veckor inklusive allt. De hade redan gjort Amsterdam och Genua och ämnade nu göra Milano och Schweiz för att sedan värdigt avsluta sin interueropeiska turné med att dricka öl i München. Rumänen hade lärt sig italienska på mycket kort tid och bekräftade min uppfattning att rumänska stod så nära italienskan som en italiensk dialekt. Intressantast var dock veteranen från Egypten. Han hade vuxit upp där och kunde hela landet utantill, men kriget hade han sett från ett fångelsehåll, då han internerats av engelsmännen 1939 för att inte bli fri igen förrän 1945. Han hade

vistats i det kungliga palatset, känt kung Faruk och inte lämnat landet för Italien förrän efter störtandet av Faruk.

Mitt mest originella sällskap från Milano till Verona var en framgångsrik affärsman med en yuppienalle, som han använde sig av under hela resan med ojämn framgång. Mest svor han när han förgäves försökte telefonera, och när han äntligen kom fram hade han oändliga besvär med att höra vad den andra sade. Hans konversation bestod av mest bara "Hur sa?" upprepat ad infinitum. Ibland ursäktade han sig i telefonen med att "Det är ganska svårt att kommunicera då jag sitter på tåget." Tydligt är yuppienallar extra känsliga mot ett löpande tågs elektriska linjer. Under resans två timmar försökte han sig på cirka trettio samtal av vilka kanske två lyckades. Han satt mitt i en full kupé och telefonerade tämligen demonstrativt hela tiden.

I Verona var allting sig likt. Min kusin Cristina berättade om sitt uppvaknande efter operationen i våras, när ett helt livs tilltagande mardröm äntligen var över. Hon led av en mild form av epilepsi orsakad av en liten benign tumör nära centrala nervsystemet i hjärnan, med vilket problem hon som hårt arbetande lärare tampades i hela sitt liv, medan hennes föräldrar sökt specialisthjälp i hela Europa, bland annat Paris och Uppsala. I våras utfördes operationen, som lyckades, varpå Cristina vaknade upp till ett nytt liv, som startade med en naturlig eufori som i viss mån blev bestående. Hon är helt förändrad som människa, aktiv, utåtriktad, humoristisk, socialt upptagen till tusen och oändligt pigg. Hennes nya jag blev dock litet för mycket för hennes pojkvän, som tagit så väl hand om henne medan hon var sjuk, att de fann det klokast att separera. Även hennes mor suckar en aning trött: "Det är inte längre den gamla goda Cristina från förr i tiden," en aning utmattad av sin dotters nya kapacitet av fartfyllt energiknippe. Man måste unna Cristina denna entusiasm - hon har ju delvis förlorat de första 40 åren av sitt liv.

Hon är mera sin fars dotter än sin moders, men även mellan far och dotter råder det vissa motsättningar, då fadern hör till den gamla generationen och fortfarande omfattar dess blinda tro på materiell framgång, industrialismens ensidiga välsignelser och mirakler, människans rätt att göra vad hon vill med naturen och ett nästan tveklöst omfattande av vetenskapens ofelbarhet, medan Cristina är väl insatt i miljöförstörelsens problematiken. Achille menar att naturen är gjord för människan och inte tvärtom, och att människan därför inte behöver visa naturen någon hänsyn. Tyvärr förhåller det sig dock som så, att om människan förstör naturens framtid har heller inte människan någon framtid. Hänsynslöshet är alltid självdestruktiv. Stalins tvångsindustrialisering av hela Sovjetunionen ledde till oöverskådlig miljöförstöring med tilltagande cancerfall och sjunkande medelålder som resultat över hela detta världens största land. Det bekom inte Stalin, men Rysslands framtid får betala för det.

del 9.

Cristinas bästa väninna doktor Marisa undersökte mig noggrant och fann heller inte hon några fel hos mig med ett blodtryck på 112/72 och en puls på 55. (Jag har haft 48.) Hon var mycket intresserad av min undersökning i Göteborg gjord av en av Sveriges fem utbildade experter på elektrisk akupunktur, som utförs med en biotron. I stället för nålar appliceras en sorts elektrisk "penna" på alla kroppens intressanta punkter, varvid vilka sjukdomar och problem som helst kan spåras och givas lämplig "organterapi". Denna utbildning är helt ny och kan för närvarande i Sverige endast fås i Danmark. Den som undersökte mig förbluffades av att jag var hennes friskaste patient någonsin och att jag bara led av brist på zink och järn och hade ett

inflammationsfocus i svalget, vilket är med sanningen överensstämmande, då alla mina infektioner någonsin börjat där, vilket inte hon kunde veta.

Till Venedig kom jag i den gyllene skymningen, när allt guld blänkte som intensivast och skymningsljuset var som rödast och vackrast. Jag hann precis till Piazza San Marco innan solen skymdes av horisontens moln, och endast kyrkan var redan stängd för dagen. Annars var Venedig sig fullkomligt likt i sin drottningprakt, där det reste sig i kvällens dis över de försiktiga böljornas hav.

På något sätt är Venedig både en idealstad och framtidens stad, fastän den är så gammal och rucklig och otidsenlig och dessutom i sjunkande tillstånd. Men den är helt fri från bilar, varje gata i hela staden är en gågata, och luften ger inte några andningsbesvär. Stämningen är jämnod och positiv över lag, och i vilken annan förgiftad stad möter man sådant? Man kan andas fritt och leva ett mänskligare liv än kanske någon annanstans, bara för att det saknas bilar. Allt är inom gångavstånd, allt är idylliskt och smått, och vatten finns det överallt. Ibland rasar havet och stiger över bräddarna - det är den absolut enda nackdelen. Allt annat talar mer till Venedigs fördel än till någon annan stads. Den enda stad som möjligen kan jämföras är Marstrand.

Det har blivit tradition för mig att varje gång jag är i Venedig köpa en konstbok. De är billiga där, och denna gång blev det Salvator Rosa, en ganska undanskuffad och bortglömd konstnär på 1600-talet men en av de mest romantiska av alla. Han var E.T.A.Hoffmans stora hjälte inom konsten, och denne skrev flera vidunderliga noveller om honom. Om de är sanna vet ingen, men de kan vara det. Han förtjänar definitivt en större uppskattning än vad som hittills kommit honom till del.

Innan vi lämnar Italien måste vi gå igenom det politiska kapitlet. I parlamentet finns det en gammal radikal som heter Panella. För att få igenom sina krav på olika folkomröstningar har han inlett en hungerstrejk för att väcka uppmärksamhet. Den uppmärksamheten har han fått. Alla Italiens TV-kanaler ger honom tio minuter varje dag för att han ska få propagera för fri abort, fria skilsmässor och fria droger bland mycket annat. För att få igenom en folkomröstning måste man i Italien ha 500,000 namnunderskrifter, vilket den gamle välgödde Panella tror sig kunna få på detta sätt. Troligen är hungerstrejken bara bra för hans hälsa.

Gian Franco Fini betraktas i norr alltmer som den italienska politikens enda ryggrad medan han i söder betraktas som en farlig man. Nino i Palermo, en erfaren ekonom som vet allt om det politiska livet i Italien, hävdar att Fini är lika insatt i den italienska korruptionen som Berlusconi, Andreotti och alla de andra regeringsledamoterna bakom galler. Det är bara så att Fini har klarat sig, och åtminstone norra Italien vill att han ska fortsätta klara sig.

Dini kämpar heroiskt för Italiens anseende utomlands, för dess stabilitet och ekonomi men med klen resultat. I Rom kunde Teresa denna gång inte träffa mig då hon som journalist var fullt upptagen av processen mot den italienska politikens grand old man Giulio Andreotti, som suttit i Italiens regeringar i 50 år som varjehanda minister och som på sistone anklagats för att vara maffiaboss. Alla tvivlar på en vettig utgång av denna process, då man troligen aldrig får veta vare sig hur skyldig han är eller hur oskyldig han är. Processen kan liknas vid ett gigantiskt teaterjippo, där alla Italiens ledande jurister får sin stora chans att ta hela Italiens scen i besittning - italienarna är världsbäst på att säga så litet som möjligt med så många ord och så stora åthävor och så magnifik retorik som möjligt.

Nog om detta virrvarr. Som resällskap från Venedig till Wien hade jag turen att få en spanjor som bodde i Florens, en amerikan från Kalifornien och en rumänsk dam. Amerikanen hade kontakter med Taiwan, vars situation han belyste mycket intressant. Utvecklingen går mot att hela Kina taiwaniseras, dvs. att Kina med maoismens gradvisa bortdöende och en tilltagande utbildningsstandard gradvis kommer att bli mera likt Taiwan med dess liberala ordning. De två motpolerna i

Taiwans attityder är dels ett förakt för den härskande klassen, som fortfarande ser ner på Kina med förakt och gör förmögenheter med att bara rulla tummarna, och dels en fruktan för en upprepning av situationen 1949, när Chang Kai Shek vände upp och ner på hela ön och dess struktur och ruinerade hela det föregående etablissemanget. Taiwan vill av den anledningen inte ha en ny kinesisk invasion från fastlandet, då Chang Kai Shek redan på sin tid gjorde alldeles tillräckligt mycket skada.

del 10 : *Avslutning.*

I Wien handlade de viktigaste diskussionerna om vin, närmare bestämt om hur man dricker det. Jag och min kusin är överens om det mesta, och vi har båda en ganska gedigen utbildning på området, skolade som vi är under många år i Italien. Det var dock med tillfredsställelse jag för henne även kunde presentera den ännu äldre och större experten doktor Sandys erfarenhet och visdom på området.

Vi var båda överens om, att det sista man ska göra är att dricka själv och ensam. Endast i sällskap är det hälsosamt. Mest hälsosamt av allt är rött vin medan vitt vin är en god tvåa. Sedan kommer alla portviner som trea och alla sherryviner som femma, medan en liten fyra där emellan är Madeiran. Av vinerna är i allmänhet de italienska överlägsna tätt följda av de grekiska med Retsinavinerna i täten. Det är sedan långt till tredje plats, som nästan alla andra europeiska vinodlande länder slåss om, främst Spanien och Bulgarien. Först därefter kommer Frankrike åtföljt av Turkiet, Algeriet, Ungern och de vita vinerna från Österrike och Rhenlandet. Sedan kommer alla de andra kvantitetsvinerna från Australien, Kalifornien, Chile, Argentina och Sydafrika.

Alla andra alkoholsorter är underordnade de ovanståendes överlägsenhet. Whisky bör betraktas mer som medicin än som dricka. Öl är för vulgärt folk som vill odla sin fetma. Det är dessutom cancerogent i motsats till rödvinets förbluffande förmåga att avhjälpa främst magcancer. Cognac och brandy avrådes ifrån då de inte har samma medicinala egenskaper som whisky. Punsch och sekt intar en särställning som lämpliga för dem som vill satsa på en präktig huvudvärk. Vermouth är tämligen ofarligt som avancerad läskedryck. Pernod bör alltid blandas med vatten liksom ouzo. Dricker man dem oblandade tar man en risk. Brännvin, snaps och vodka, slutligen, bör enligt klok gammal skandinavisk hävd endast tas till fisken. Att ryssar och polacker föredrar vodka utan fisk är deras problem. Att fördjupa sig i det problemet är inte att rekommendera.

Meningen var att jag från Wien skulle resa över Prag, Berlin och Gedserfärjan hem. Natttåget från Wien var en prövning, då det vid varje passerad gräns kom nya konduktörer och passkontrollanter som skulle inspektera alla ens papper. Man passerar ganska många gränser på vägen, och man har precis hunnit somna och hämta sig efter föregående officiella terroristattacker när nästa kommer. Därtill hade jag ett ständigt ombyte av bullersamma medpassagerare, bland vilka de tyska ständigt insisterade på att öppna fönstret, medan jag, som fick allt draget på mig, sedan fick stänga det. Sålunda förflöt natten under oupphörligt inbördeskrig i kupén tills Berlin nåddes klockan 07.11 efter ungefär en och en halv timmes sammanlagd sömn.

Från Berlin gällde det att ta tåget över Rostock mot Warnemünde och Gedser. På det tåget uppenbarade sig mycket lämpligt en ny kris. Konduktören påstod att Gedserfärjan inte gick längre. Jag kunde inte tro mina öron. Jag hade ju kommit med den färjan ner till kontinenten, Nordens underbaraste färja, lugn och gammalmodig. Konduktören stod på sig. Färjan hade lagts ner medan jag varit utomlands, och alla de stora färjorna hade sålts efter 95 års regelbunden trafik. Men jag kunde

fortfarande ta mig över Gedser med färja om jag steg av i Rostock och där tog ett annat lokaltåg till Rostocks yttre hamn i öster.

Alltså steg man av i Rostock för att där försöka ta reda på vilka eventuella möjligheter det fanns att ta sig över till Danmark sedan Warnemündefärjan skrotats. Jo, mycket riktigt, det gick en färja från Rostocks hamn över till Gedser klockan 15, men det fanns sedan inget tåg längre från Gedser norrut till Köpenhamn. Även detta hade plötsligt skrotats.

Efter utredning av alla tänkbara möjligheter visade sig det enda raka vara att ta ett tåg som följde Tysklands nordkust från Stralsund ner till Lübeck, och där byta till det konventionella banala Hamburgtåget över Puttgarden.

Sålunda återsåg jag Lübeck, denna anrika pittoreska håla, vart Johann Sebastian Bach en gång i tiden begav sig till fots för att få höra Buxtehude spela orgel, och vilken stad även är den övervärderade urtorre författaren Thomas Manns bakgrund, bror till den ännu mer dekadente Heinrich Mann. Efter att Thomas varit en av Tysklands främsta chauvinister på 20-talet drevs han med sin broder i exil på 30-talet fastän de liksom Remarque inte ens var judar. Thomas blev gammal och dog en naturlig död medan hans ännu mer lovande, skärpte och intelligente son Klaus Mann, liksom den undervärderade Stefan Zweig, begick självmord.

På vägen från Lübeck mot Puttgarden stannade tåget och förblev stående. Lokföraren mumlade någon outrannsaklig förklaring i högtalaren och trodde att tåget skulle komma i gång igen efter tio minuter. En halvtimme gick. Sedan blev himlen svart, och en regnstorm bröt ut. Det var en sällsam känsla att där på en ofrivillig extra odysse i norra Tyskland på väg hem utan att lyckas komma hem enligt planerna finna sig inregnad i ett stillastående tåg någonstans i ingenstans.

Under tiden läste jag Solsjenitsyns roman "Den första kretsen", hans mästerverk och helvetets förgård till Gulag-arkipelagen, hans mest dramatiska, mänskliga och levande bok och den enda som litterärt når upp till Tolstojs, Dostojevskijs och Pasternaks nivå. En så dyster bok var ett passande sällskap under omständigheterna.

Efter hand kom tåget faktiskt i gång igen, men det fortsatte regna genom hela Danmark. I Helsingborg fick man sedan vänta i tre timmar på det svenska tåget (från 22 till 01.00) som slutligen förde en fram till Göteborg klockan 03.20. Inga spårvagnar gick då längre, varför man fick gå hem i regnet med bagaget. Det tog bara en timme, men det gjorde inget, för Krisresan var över.

Den sista krisen var det plötsliga bortrationaliserandet av Gedser-färjan, som till allas belåtenhet varit i trafik sedan seklets inledning. Den färjan var ett underbart alternativ till den stressade och stökiga Puttgarden-färjan och till den långsamma tråkiga Trelleborg-färjan som ett idealiskt mellanting. Men naturligtvis måste man då gå och skrota just den.

Den största krisen var förlusten av tre fjärdedelar av reskassan i Neapel genom stöld, men även ett antal mindre kriser förekom, som när jag fick springa genom hela Genua med allt mitt bagage för att hinna med tåget efter en alltför angenäm lunch hos Beatrice, varvid vi båda glömt bort tiden totalt tills marginalen krympt till 15 minuter till avgång. En sådan språngmarsch direkt på en sådan lunch ledde oundvikligt till magproblem och i förtid smutsiga kalsonger.

Ändå kan man säga att resan lyckades. När jag kom hem hade jag ännu några pengar kvar på fickan, så att jag faktiskt hade sluppit be släktingar och vänner i Verona, Genua och Wien om hjälp med att täppa till hålet i plånboken. Resans totala kostnad under 29 dagar med besök i tio huvudstäder, bussresor i Turkiet och en betydande séjour på Sicilien, resans höjdpunkt, var faktiskt inte mer än 6200 kronor. Förlusten genom stöld uppgick till 1600, den totala notan var då 7800 och ändå inom ramarna för resans budget på 8000, vilket för en sådan resa är en lämplig budget att hålla.

Hem kom man i nattregn efter promenad med allt bagage på en timme halv fem på morgonen efter en 32 timmars resa från Wien med omvägar. Men det viktiga var att Krisresan var över.

När man kom hem väntade en i brevlådan två manusrefuseringar från Bonniers och Norstedts med de vanliga intetsägande refuseringsformler som man tacksamt fått vänja sig vid under de senaste decennierna. Samtidigt förelåg det beskedet från Statens Kulturråd, att sista ansökningsdatum om bidrag till "Fritänkaren" var 15 september 1996, alltså om ett år från nuet räknat, och man kunde då kanske få bidrag till 1997.

Krisresan var inte över. Den skulle fortsätta hela livet.

7.9-7.10.1995.

(Sedermera har både Sven Enander och doktor Sandy kommit till rätta igen. Redan i Neapel fick vi veta att doktor Sandy dykt upp i Armenien, och här är nu en översättning av hans julbrev.)

Doktor Sandys julbrev

"Tack för allt ditt besvär för min skull. Fastän det inte har gjort någon nytta alls måste jag värdesätta det som sådant. Som du har förstått har min höst varit ganska upp och ner, ("*topsy-turvy*",) men jag har aldrig svävat i någon fara. Jag har bara träffat många lustiga människor. Det känns skönt att nu vara tillbaka på Cypern bland riktiga vänner och inte bara sådana som låtsas vara det.

Armenien var ett mycket fascinerande land att lära känna, och dess bergnatur inspirerade mig till att verkligen planera för Ladakh trots allt. Kanske det blir av. Jag har ju ingenting att förlora utom livet, så varför inte?

Troligen kommer Europa att vara dumt nog att rösta för tullunion med Turkiet och blunda för "*the crime side of business*". Jag vet inte själv vad som är rätt. Kanske att Europa gör det rätta när hon hjälper Turkiet att lösa sina problem med att inte göra dem värre, vilket är samma princip som USA applicerar mot Kina. Endast framtiden kommer att veta vad som är rätt.

Mycket har hänt under året inom drogernas undre värld, och jag är stolt över att kunna erkänna att min privata offensiv i våras inte var helt utan resultat. Ändå vidhåller jag nödvändigheten av en liberalisering. Det är bättre att ha patienter att vårda än att ha kriminella att bekämpa. Läkare kan göra större nytta i sjukhus än poliser med skjutvapen. Om detta kommer att öka bördan för sjukvården kommer det dock att lätta bördan för samhället.

Hoppas vi ses igen i vår i Athen eller Istanbul.

Yours truly, etc."